

SAŽETAK PRESUDE

BÉLÁNÉ NAGY PROTIV MAĐARSKE OD 13. PROSINCA 2016. GODINE ZAHTJEV BR. 53080/13

Povreda zbog ukidanja prava na invalidsku mirovinu

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva bila je zaposlena u razdoblju od svibnja 1975. do srpnja 1997. godine te je uplaćivala obvezne doprinose za socijalno osiguranje. Od 2001. godine primala je invalidsku mirovinu, nakon što je ispunila dva uvjeta potrebna za ostvarenje prava na invalidsku mirovinu: smanjenu radnu sposobnost za 67 posto te uvjet radnog staža. Radna sposobnost podnositeljice bila je ponovno procijenjena na istoj razini i 2003., i 2006. i 2007. godine.

Međutim, nakon što je 2008. godine izmijenjeno zakonodavstvo vezano uz metodologiju procjene radne sposobnosti osiguranika, odnosno korisnika prava na invalidsku mirovinu, podnositeljica više nije zadovoljavala potreban prag za ostvarenje prava na invalidsku mirovinu. S obzirom da joj je prema novim kriterijima ustanovljeno smanjenje radne sposobnosti za 40 posto, podnositeljica je izgubila pravo na invalidsku mirovinu. Protiv navedene odluke podnositeljica je pokrenula postupak pred radnim sudom, međutim tužba je bila odbijena.

Krajem 2011. godine podnositeljica je zatražila novu procjenu radne sposobnosti. Ustanovljena joj je smanjena radna sposobnost za 50 posto, što bi joj omogućilo ponovno ostvarivanje prava na invalidsku mirovinu, da 2012. godine nije stupio na snagu novi zakon koji je predvidio dodatne kriterije za ostvarenje tog prava. Konkretno, umjesto uvjeta radnog staža, osiguranici su morali tijekom pet godina prije podnošenja zahtjeva, najmanje 1095 dana neprekinuto provesti u sustavu socijalnog osiguranja. S obzirom da je podnositeljica u sustavu socijalnog osiguranja provela samo 947 dana, njezin zahtjev za ostvarenje prava na invalidsku mirovinu bio je odbijen. Žalba podnositeljice, kao i njezina tužba pred upravnim i radnim sudom, bile su odbačene. Tijekom 2014. godine uvedene u nove izmjene kriterija za ostvarivanje prava na invalidsku mirovinu. Podnositeljica ne udovoljava ni tim kriterijima.

PRIGOVORI

Pozivajući se na čl. 1. Protokola br. 1 Konvencije (zaštita vlasništva), podnositeljica zahtjeva je prigovorila da je zbog zakonodavnih izmjena, kojima su propisani uvjeti koje ona nikako nije mogla ispuniti, izgubila pravo na invalidsku mirovinu, a time i značajan izvor prihoda, iako se njezino zdravstveno stanje u međuvremenu nije poboljšalo.

Sud je u presudi od dana 10. veljače 2015. godine utvrdio da je došlo do povrede čl. 1. Protokola br. 1 Konvencije. Dana 1. lipnja 2015. godine mađarska Vlada podnijela je zahtjev za upućivanje predmeta Velikom vijeću.

OCJENA SUDA

Je li članak 1. Protokola br. 1 primjenjiv na ovaj predmet?

Odlukom kojom joj priznato pravo na invalidsku mirovinu podnositeljica je stekla „postojeće vlasništvo“ u smislu čl. 1. Protokola br. 1 Konvencije. Na temelju te odluke imala je i „legitimno očekivanje“ da će nastaviti primati invalidsku mirovinu ukoliko joj radna sposobnost i dalje bude smanjena u određenom stupnju.

Veliko vijeće je smatralo da je podnositeljica nastavila imati „legitimno očekivanje“ i nakon što joj je 2010. godine invalidska mirovina prestala biti isplaćivana. Naime, nakon gubitka prava na invalidsku mirovinu, podnositeljica je nastavila podnositi zahtjeve za ostvarenje prava na invalidsku mirovinu, aktivno je surađivala s nadležnim tijelima te se u više navrata podvrgnula procjeni radne sposobnosti. Osim toga, Veliko vijeće je primijetilo da je podnositeljica, sve do uvođenja novih kriterija 2012. godine, ispunjavala i uvjet radnog staža.

Nakon što je radni sud u travnju 2011. godine odbio tužbeni zahtjev podnositeljice, napomenuo je da bi ona u slučaju pogoršanja zdravstvenog stanja ponovno imala mogućnost ostvarivanja prava na invalidsku mirovinu. Pogoršanje zdravstvenog stanja podnositeljice ustanovljeno je novom procjenom radne sposobnosti. Veliko vijeće je također primijetilo da, iako je u prosincu 2011. godine bila preporučena rehabilitacija podnositeljice uz isplaćivanje određene naknade (svojevrсна invalidska olakšica), mađarske vlasti nisu postupile u skladu s tom preporukom. Da jesu, položaj podnositeljice je u okviru novog zakonodavstva mogao bio povoljniji. Konačno, s obzirom da je podnositeljica nastavila uplaćivati obvezne doprinose za socijalno osiguranje Veliko vijeće je ocijenilo da je podnositeljica mogla „legitimno očekivati“ da će, sukladno zakonodavstvu koje je tada bilo na snazi, ostvariti pravo na invalidsku mirovinu onda kada joj smanjenje radne sposobnosti bude utvrđeno u određenom stupnju.

Slijedom navedenog, „legitimno očekivanje“ podnositeljice preraslo je u pravo vlasništva u smislu čl. 1. Protokola br. 1 Konvencije. Odbijanje priznanja prava na invalidsku mirovinu temeljem novog zakonodavstva, dovelo je do miješanja u pravo vlasništva podnositeljice zajamčeno čl. 1. Protokola br. 1 Konvencije.

Je li došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1?

Veliko vijeće je utvrdilo da je miješanje u pravo vlasništva bilo utemeljeno na zakonu te da je imalo legitiman cilj, s obzirom da su mađarske vlasti novim zakonodavstvom nastojale zaštititi javne interese, odnosno provesti racionalizaciju sustava socijalnog osiguranja.

Međutim, Veliko vijeće je smatralo da navedeno miješanje nije bilo razmjerno cilju koji se njime želio postići. Naime, umjesto da joj invalidska skrb bude razumno i razmjerno smanjena, podnositeljica je bila lišena invalidske skrbi u potpunosti.

Nadalje, zakonodavne izmjene kojima su uvedeni dodatni kriteriji za priznavanje prava na invalidsku mirovinu imale su retroaktivan učinak, a njihove se prijelazne odredbe nisu mogle primijeniti na slučaj podnositeljice. Veliko vijeće je istaknulo da je podnositeljica pripadala skupini posebno ranjivih osoba (osoba s invaliditetom) te da nije imala nikakav drugi značajan izvor prihoda. Također, ponovilo je da, iako je u prosincu 2011. godine predložena

rehabilitacija podnositeljice, takva mjera nije bila poduzeta, niti je s tog naslova podnositeljici isplaćivana bilo kakva naknada.

Naposljetku, Veliko vijeće je utvrdilo da prilikom miješanja mađarskih vlasti u pravo vlasništva podnositeljice nije bila postignuta pravična ravnoteža između javnih i privatnih interesa. Štoviše, smatralo je da između ciljeva i sredstava kojima su se oni nastojali ostvariti nije postojala razmjernost. Ne dovodeći u pitanje široku slobodu procjene država u pogledu uređenja njihovih sustava socijalnog osiguranja, Veliko vijeće je zaključilo da je podnositeljica snosila prekomjeran i nerazmjernan teret te da je stoga došlo do povrede čl. 1. Protokola br. 1 Konvencije.

PRAVIČNA NAKNADA

10.000,00 EUR – na ime naknade materijalne štete

5.000,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete

12.795,05 EUR – na ime troškova postupka

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.